

իր երկուսն երկու անգամ յիշում է «Ողմպիոդորոս փիլիսոփոսին»¹ եւ իմաստասիրական մի քանի հարցերի մասին առաջ բերում նրա վկայութիւնները:

Արդ՝ Ողմպիոդորոսի այդ վկայութիւնները, ինչպէս կը տեսնենք, գտնուում են հենց Էլիասին ընծայուած Ստորոգութեանց մեկնութեան մէջ, այն էլ՝ ոչ իբրեւ այլուստ առաջ բերուած քաղուածքներ, այլ որպէս սեպհական հայեացքներ մեկնութեան հեղինակի:

Հաստ պարզ է, ուրեմն, որ Մագիստրոսի «զգիրս Ողմպիոդորոսի զոր Դաւիթ յիշատակէ» վկայութիւնը վերաբերուում է Էլիասին ընծայուած Ստորոգութեանց մեկնութեանը: Միանգամայն պարզ է նաեւ այն, որ Գրիգոր Մագիստրոս եւս, ինչպէս եւ Յովհաննէս Որոտնեցին, նոյն այդ երկը համարել է ոչ թէ Էլիասի, այլ Ողմպիոդորոսի աշխատութիւն:

Ինչ թուում է, որ Մովսէս Խորենացու յիշած² Ողմպիոդորոս փիլիսոփան եւս նոյն այս Ողմպիոդորոսն է: Խորենացու ասելով՝ Ողմպիոդորոսն այն կատարելագոյնն էր իմաստասէրներու մէջ, որոնց մօտ սովորում էին հայերը փիլիսոփայութիւն: Այս վկայութիւնը վերաբերուում է, իմ կարծիքով, ոչ թէ հինգերորդ դարի պատմագիր Ողմպիոդորոսին, այլ Աղեքսանդրիացի երկու Ողմպիոդորոս փիլիսոփաներից մէկին:

Աւելի քան հաւանական է, որ Խորենացու վկայութիւնը վերաբերուում է նորպղատոնական Դաւիթ մեկնիչի ուսուցիչ՝ կրտսեր Ողմպիոդորոսին: Սա է այն «կատարելագոյն» Փիլիսոփան, որ մեծ հռչակ է ունեցել Հայաստանում: Սրա փիլիսոփայական դպրոցից են ծագում հայերէն թարգմանուած իմաստասիրական երկերի մեծագոյն մասը: Այդ երկերի թարգմանները կարող էին, իրօք, աշակերտած լինել կրտսեր Ողմպիոդորոսի կամ նրա յաջորդների մօտ: «Ὁργανον» երկերը եւ նրանց վերաբերեալ մեկնութիւնները թարգմանելու համար բաւական չէր, անշուշտ, յունարէն լեզուն միայն իմանալ, այլ հարկաւոր էր ունենալ փիլիսոփայական լուրջ նախապատրաստութիւն: Յունարան դպրոցի առաջին թարգմանիչները կարեւոր այդ նախապատրաստութիւնը կարող էին ձեռք բերել իրանց ժամանակակից յունարէն դասաւանդող իմաստասէրների մօտ:

Փիլիսոփայութեան պատմութիւնից յայտնի է, որ զանազան ազգերի զրոյցները հաւաքել ու այլարանօրէն մեկնել են, գլխաւորապէս, նորպղատոնական իմաստասէրները: Խորենացու խօսքերը՝ «ոմանք այլազգաբար եւ ոմանք այլաբանաբար զրոյցս մատենից տային», կարող են վերաբերուել աւելի շուտ նորպղատոնական մեկնիչ իմաստասէրների միջավայրին, քան Ողմպիոդորոս պատմագրին:

Խորենացու վկայութեան բոլոր ակնարկները, ինչպէս տեսնում ենք, համապատասխան են ու յարմար Դաւիթ մեկնիչի ուսուցիչ կրտսեր Ողմպիոդորոսի համար՝ նոյն Ողմպիոդորոսի, որին յիշում են նաեւ Գրիգոր Մագիստրոսը եւ Յովհաննէս Որոտնեցին:

§ 16. Դաւիթ մեկնիչի Էլիասին ընծայուած Ներածութեան մէջն էլ յայտնի է եղել իբրեւ Ողմպիոդորոսի աշխատութիւն: — Յովհաննէս Որոտնեցու եւ Գրիգոր Մագիստրոսի վկայութիւններն արժանի են խոր ուշադրութեան: Թէեւ Բուսէն Արիստոտելի Ստորոգութեանց վերոյիշեալ մեկնութեան հեղինակ համարում է Էլիաս մեկնիչին, որին վերագրում է նաեւ իր լոյս ընծայած Պորփիրի Ներածութեան մեկնութիւնը, թէեւ նա իր այդ ենթադրութիւնը պատճառաբանում է լուրջ ու հիմնաւոր փաստերով, սակայն, ինչպէս տեսնեք, կայ ուշադրաւ մի կռուան, նոյն երկերը վերագրելու Ողմպիոդորոս մեկնիչին՝ այն Ողմպիոդորոսին, որը յիշում է Դաւիթ Սահմանք իմաստասիրութեան երկում:

Ըստ երեւոյթի, Որոտնեցու ու Մագիստրոսի տուած տեղեկութիւնները, որ չեն համապատասխանում Ա. Բուսէի յունական աղբիւրներից հաւաքած գիտողութիւններին, այնքան էլ անհիմն չեն:

Դաւիթ մեկնիչն ինքն եւս օգտուել է Էլիասին ընծայուած Պորփիրի Ներածութեան մեկնութիւնից, բայց ոչ իբրեւ Էլիասի, այլ իբրեւ Ողմպիոդորոսի աշխատութիւնից: Ապացոյց դրան Սահմանք իմաստասիրութեան երկում Ողմպիոդորոսից մէջ բերուած հատուածը, որ գտնուում է Էլիասին ընծայուած Պորփիրի Ներածութեան մեկնութեան մէջ՝ Προλεγόμενα τῆς φιλοσοφίας առաջաբանում:

Սահմ. իմաստ., 1833, Eliae in Porph. Is., էջ 14. էջ 164.

«Էլ պարտ է գիտել, Ἐβουλόμην δὲ τούτων էթէ ոմն Աղեքսանդրոս τῶν λόγων ἀκοῦσαι Κλεόμωδου, ἀπὸ τῆς κարծելով, βροτον, οὗτος γὰρ περιούσιος τὸ ἐν Φαίδωνι ῥήτον»

¹ Տէս Վենետիկ 1833, էջ 143 եւ 164:

² Տէս Պատմութիւն Հայոց, Տփղիս 1913, էջ 2, 22, 25 եւ 212:

կան մահուանէն հրամայե
խողալ իմաստասիրին. ըն-
կեցեալ զինքն ի պարսպէն
վախճանեցաւ. վասն որոյ
վախճանեցաւ. «Ուրա-
խացիր ո՛վ արեգակն,
Աղէմբռնոտս ամբռակա-
ցի վաղեալ ի բարձրաբերձ
պարսպաց ի դժուար, ար-
ժանի ինչ ոչ ուսեալ մա-
հու, այլ շար զՊղատոնի
զյաղագոս հոգւոյ զիրն ըն-
տրեալ»¹:

Առ պոստիկ ասայ Ողոմ-
պիոհորոս փիլիսոփոս. «Ե-
թէ ոչ պղատոնական գիրն
զիմն նահանջէր զյարձա-
կութիւն. այն ինչ ահա տա-
ժանաբար լուծանէի զյո-
քնաթախանձ կապ կենցա-
ղոյս»¹:

Ներածութեան մեկնութիւնից առաջ բե-
րուած յունարէն այս հատուածում էլ մի
դրամա եւն խօսքերը հեղինակի սեփական
դատողութիւնն է, ինչպէս այդ պարզ վկայում
է ինքը մեկնիչը:

Արդ՝ նոյն այդ խօսքերը, ինչպէս տեսնում
ենք, Գաւթի վերագրում է ոչ թէ Էլիասին,
այլ Ոլիմպիոհորոս փիլիսոփային: Ուրեմն՝ Գաւ-
թի այս շատ որոշ վկայութիւնից կարելի է եզ-
րակացնել, որ նրան Ներածութեան մեկնութիւնը
յայտնի է եղել իրրեւ Ոլիմպիոհորոսի երկ եւ
ոչ Էլիասի:

Ա. Բուսէն, միանգամայն հաւատ ընծայե-
լով Գաւթի վկայութեանը եւ էլ մի դրամա եւն
խօսքերը համարելով նոյնպէս Ոլիմպիոհորոսինը,
կարծում է, որ Ներածութեան մեկնութեան
յունարէն ձեռագրի արտագրողը Քաց է թողել
էջն ու զանազան բաներ, որոնց հա-
տուածում է փոխադրուած օրհնական խօսքերը²:

Սակայն այս բանագրութիւնը սրբագրութիւնը,
որ խիստ վիճելի է ու կասկածելի, իմ կարծի-
քով, անհաւանական ու անհիմն պէտք է հա-
մարուի, որովհետեւ համապատասխան Գաւթի
վկայութեանը հայ մատենագիրները եւս, ինչպէս
տեսանք, մատենաշում են Ոլիմպիոհորոս մեկնի-
չին, իրրեւ հեղինակ Էլիասին ընծայուած Ստո-
րոգութեան մեկնութեան:

Ճիշտ է նրանց վկայութիւնը վերաբերում
է միայն Ստորոգութեան մեկնութեանը, սակայն

αὐτὸς δὲ διὰ τὸ εἰς αὐτὸν
ἐπιγράμμα τοῦ Καλλιμάχου
οὕτως λέγον· Εἶπας "Ἡλιε
χαῖρε· Κλεόμβροτος Ἀμβρα-
κίωτης ἦλατ' ἀφ' ὑψηλοῦ
τείχεος εἰς Αἶδην· ἄξιον
οὕτι παθὼν θάνατον κακόν,
ἀλλὰ Πλάτωνος ἐν τῷ περὶ
ψυχῆς ῥόαμι ἀναλεξάμενος.

Ἐγὼ δὲ τὰναντία ἐκείνῳ
φημί ἔπη οὕτως· εἰ μὴ ῥόα-
μα Πλάτωνος ἐμὴν ἐπέδη-
σεν ἐρωτήν, ἥδη λυγρὸν ἔλυ-
σα βίον πολυκηδέα δεσμόν.

քանի որ Ներածութեան մեկնութիւնը եւս միեւ-
նոյն հեղինակի գործ է եւ Գաւթի այս վերջի-
նից օգտուել է իրրեւ Ոլիմպիոհորոսի աշխատու-
թիւնից՝ ուրեմն եւ Որոտնեցու ու Մագիստրոսի
վկայութիւնները կարող են կռուան ծառայել
Գաւթի տեղեկութեան հիմնաւոր լինելուն, ինչ-
պէս եւ Գաւթի ցուցումը կարող է ապացոյց
ընդունուել նրանց հաղորդած վկայութիւնների
ճշտութեան:

Գաւթի «Սահմանք իմաստասիրութեան»
երկում առաջ է բերուած նաեւ Ոլիմպիոհորոս
փիլիսոփայի կարծիքը սահմանների որոշ առանձ-
նայատկութիւնների մասին: Արդ՝ այդ հատուածը
եւս, իմ կարծիքով, համապատասխանում է
դարձեալ Սահմանի նման լուսարանութեանը,
որ գտնում է Էլիասին վերագրուած Ներածու-
թեան մեկնութեան մէջ:

Սահմանք իմաստ., էջ 143. Eliae in Porph. Is, էջ 5.

«Իսկ յորժամ նուազեն Kai θαυμαστός ὁ τῆς
բառք՝ առաւելուն իրքդ κακίας τῶν ὀρισμῶν τῶ
որդն՝ մարդ կենդանի բա- πος· εἴ τε γὰρ ἐλλείπωσι τῇ
նական. ահա նուազեցին λέξει, τῷ πράγματι πλεονά-
բառք՝ եւ յաւելան իրքդ: Վասն զի ոչ միայն մարդ ζουσιν, εἴ τε πλεονάσωσι τῇ
է կենդանի բանաւոր. այլ λέξει, τῷ πράγματι, τῷ
եւ հրեշտակք եւ դէք. եւ ὀριστῷ φημι, ἐλλείπουσιν·
որպէս ասէր Ոլիմպիոհորոս οἶον ὡς ἵνα εἶπω ὁ ἀνθ-
փիլիսոփոս՝ եթէ սքանչելի ρωπος ζῶον, ἰδού τῇ λέξει
իմ եզրիս բնութիւնս. ἐνέλειπον, ἐπλεόνασα δὲ τῷ
նուազութիւն հարստա- πράγματι συµπεριλαβὼν ἀγ-
ցեալ եւ հարստութիւն γέλους καὶ ἄλλα ζῶα.
կեղծաւորեալ զնուազու-
թեանցն»¹:

Ինձ թուում է, որ Գաւթի վկայութիւն-
ները եւ վերոյիշեալ բաղդատութիւններն այն-
քան պարզ են ու որոշ, որ կարօտ չեն բունագ-
րօսիկ ու վիճելի սրբագրութիւնների: Եթէ ճիշտ
են այս դիտողութիւնները, շատ պարզ է որ
Ներածութեան ու Ստորոգութեանց վերոյիշեալ
մեկնութիւնները պէտք է համարուեն Ոլիմպիո-
հորոս փիլիսոփայի աշխատութիւն:

§ 17. Հայ մատենագրական առաջնութեան եւ
Ա. Բուսէի եզրակացութեան հակասութիւնները կարելի
է վերացնել, եւսագրելով Էլիաս-Ոլիմպիոհորոսին
միեւնոյն անչէր: — Գաւթի վերոյիշեալ վկայու-
թիւնները, ինչպէս եւ Յովհաննէս Որոտնեցու
ու Գրիգոր Մագիստրոսի պարզ ու որոշ տեղե-
կութիւնները անկարելի է առանց լուրջ հիմ-
քերի թխտել կամ անտես առնել: Միւս կողմից՝

¹ Տես նաեւ յունարէն բնագիրը՝ Davidis Prolego-
mena, ed. A. Busse, էջ 31-32:

² Տես A. Busse, Eliae in Porph. Isag., էջ VII:

¹ Տես նաեւ յունարէն բնագիրը՝ Davidis Prolego-
mena, ed. A. Busse, էջ 16:

բաւարար հիմք չունենք մերժելու նաեւ Ա. Բուսէի եզրակացութիւնը, որը Ներածութեան ու Ստորագութեանց մեկնութիւնները Էլիաս մեկնիչին ընծայելու համար, ինչպէս տեսանք, ունի ուշագրաւ փաստեր ու կռուաններ:

Կարծում եմ, որ հնարաւորութիւն կայ հաշտեցնելու հայկական աւանդութեան տուեալները Բուսէի ներհակ ու անհամաձայն թուացող եզրակացութեան հետ հաւանական մի նոր ենթադրութեամբ, որը սակայն կարօտ է յատուկ քննութեան յունական աղբիւրների օգնութեամբ:

Ա. Բուսէի կարծիքով՝ Էլիասը վերոյիշեալ իր մեկնութիւնները գրելու ժամանակ դեռեւս քրիստոնէութիւն ընդունած չէ եղել¹: «Atque etiam Eliam, cum has scholas habebat, — ասում է նա, — fidei christianae non fuisse addictum, ex verbis (p. 66, 4) 'καὶ λέγομεν ὅτι οὐκ ἄποπον τὸν θεὸν σῶμα εἶναι· τὰ γὰρ οὐράνια κατὰ Ἀριστοτέλην θεοὶ διὰ τὸ θέειν ἀεὶ καὶ κινεῖσθαι' luculenter apparet»²:

Ի նկատի առնելով կարեւոր այս հանգամանքը, կարելի է ենթադրել, որ Էլիասի հիթանոսական անունը եղել է Ուխտագործութեան Զոֆհանէս փրկչոնոսը, որ վեցերորդ դարի քրիստոնէայ մեկնիչներից է, վերոյիշեալ իր վկայութեան մէջ գերադասութիւն է տուել, բնականաբար, նրա քրիստոնէական անունը, իսկ հայ մատենագրութեան մէջ նոյն Էլիասի երկերը յայտնի են եղել, իբրեւ Ուխտագործութեան աշխատութիւն: Դաւթի վկայութիւնները վերաբերում են, ուրեմն, Ուխտագործութեան Էլիասին, որը նոյն ինքն կրտսեր Ուխտագործութեան է, Դաւթի մեկնիչի ուսուցիչը:

Այս ենթադրութեան դէմ կարող է լինել մի լուրջ առարկութիւն: Ուխտագործութեան անունը կրող Ստորագութեանց մի այլ մեկնութիւն գոյութիւն ունի արդէն եւ Ա. Բուսէի հրատարակութեամբ լոյս է տեսել Բերլինում 1902 թուին³: Այս գոյութեան սակայն այնքան էլ անյաղձելի չէ:

Իմ կարծիքով, Ուխտագործութեան այդ մեկնութիւնը, որ պահպանուած է միայն մէկ ձեռագրում (Cod. Mutensis 69), պէտք է վերագրուի կամ մի այլ Ուխտագործութեան, կամ մի այլ մեկ-

նիչի, կամ կարող է լինել նոյն այս Ուխտագործութեան Էլիասի մեկնութիւն, բայց դասաւանդուած նրա դպրոցական գործունէութեան մի այլ շրջանում: Ստորագութեանց երկու այս մեկնութիւններն իրանց բովանդակութեամբ ու մտքերի դասաւորութեամբ այնքան մօտ են իրար, որ անհնարին չէ ենթադրել, որ նրանք միեւնոյն դասախօսի մեկնութիւններ են, կարգացուած ու գրի առնուած ուսանողների կողմից տարբեր ժամանակ: Փիլիսոփայութեան պատմութիւնից յայտնի է, որ կրտսեր Ուխտագործութեան փիլիսոփան ունեցել է երկար կեանք եւ եղել է փիլիսոփայութեան ուսուցիչ մինչեւ 92 դարի վաղ-սնական թուականները: Շատ բնական է, որ նրա դասախօսութիւնների բովանդակութիւնը եւ ծաւալը կարող էին նոյնը չլինել նրա դպրոցական երկարատեւ գործունէութեան զանազան շրջաններում:

Էլիասին ընծայուած Ստորագութեանց մեկնութիւնը, լինելով իր բովանդակութեամբ շատ աւելի ընդարձակ ու մանրադնին քան Ուխտագործութեան վերոյիշեալ մեկնութիւնը, կարող է թերեւս համարուել միեւնոյն Ուխտագործութեան փիլիսոփայի մեկնութիւն, դասաւանդուած ու գրի առնուած նրա դպրոցական գործունէութեան աւելի ուշ շրջանում:

§ 18. Ուխտագործութեան մեկնութիւնը: Էլիասի մեկնութիւնը հարկ է զննել ինքնին: — Վերոյիշեալ ենթադրութիւնն ուշագրաւ է այն տեսակետից, որ այդ ենթադրութեամբ ոչ միայն վերանում են այն անբացատրելի հակասութիւնները, որ վերեւ մատնանիշ էինք արել, այլ հարթում ու պարզում են նաեւ մի քանի մութ ու վիճելի խնդիրներ Դաւթի, Էլիասի ու Ուխտագործութեան նկատմամբ:

Ինչպէս յայտնի է, Ա. Բուսէն, որ իր նախկին աշխատութիւններում Դաւթին ու Էլիասին համարում էր ժամանակակից մեկնիչներ եւ Ուխտագործութեան աշակերտներ, Դաւթի երկերի հրատարակութեան իր առաջաբանում¹, նրանց երկերի մանրադնին քննութիւնից յետոյ, հարկադրուած էր փոխելու իր նախկին կարծիքը եւ ենթադրելու, որ Ուխտագործութեան աշակերտ եղել է Էլիասը, իսկ Դաւթը եղել է այս վերջինիս աշակերտը եւ ապրել վեցերորդ դարի վերջում եւ եօթներորդ դարի սկիզբներում:

Դաւթի Անյաղձի մասին իմ աշխատութեան մէջ, ինչպէս եւ Մ. Խոստիկեանը David

¹ Տե՛ս նաեւ K. Krumbacher, Geschichte der byz. Literatur, 2. Auflage, München 1897, էջ 432:

² A. Busse, Eliae in Porph. եւն էջ X:

³ Olympiodori Prolegomena et in Categorias Commentarium, ed. A. Busse, Berolini 1902:

¹ A. Busse, Davidis Prolegomena եւն, p. V—VI:

der Philosoph իր քննաճառում, հակառակ Ա. Բուսէի այդ վերջին ենթադրութեան, հիմնուելով մի շարք այլ դիտողութիւնների վրայ, ընդունել էինք Դաւթին կրտսեր Ոլիմպիոդորոսի աշակերտ:

Արդ՝ այդ հակասական եզրակացութիւններն իրանք իրանց վերանում են ու վիճելի խնդիրը հեշտութեամբ պարզուում, եթէ հաւանական համարուի Ոլիմպիոդորոս-Էլիասի միեւնոյն անձ լինելը:

Բացի այդ, խիստ օտարոտի էր թւում, որ Փիլոպոնոսը, որը քաղուածքներ է անում Ժամանակակից մեկնիչների երկերից եւ յիշում Դրանց, կրտսեր Ոլիմպիոդորոս մեկնիչին, որ ակաւաւոր տեղ է բռնում մեկնիչների շարքում, ոչ յիշատակում է, ոչ էլ օգտուում նրա մեկնութիւններից:

Եթէ Էլիասը քրիստոնէութիւն ընդունած նոյն ինքն Ոլիմպիոդորոսն է, այդ դէպքում շատ պարզ է, թէ ինչո՞ւ Յովհաննէս Փիլոպոնոսը, յիշելով Էլիասին, չէ յիշում նաեւ Ոլիմպիոդորոսին:

Ոլիմպիոդորոսի Ներածութեան մեկնութիւնը համարում է կորած: Արդ՝ եթէ վերոյիշեալ մեր ենթադրութիւնը ճիշտ լինի՝ Էլիասին վերագրուած Ներածութեան մեկնութիւնը պէտք է ընդունել նոյն ինքն Ոլիմպիոդորոսի աշխատութիւն:

Վերջապէս՝ Էլիաս-Ոլիմպիոդորոսին միեւնոյն անձն ընդունելով, ինքն ըստ ինքեան հասկանալի է դառնում, թէ ինչո՞ւ Էլիասը եւ ոչ մի անգամ չէ յիշատակում Ոլիմպիոդորոսի անունն իր երկերում:

Ոլիմպիոդորոս-Էլիասի միեւնոյն անձ լինելու մասին սոյն ենթադրութեան վրայ հրաւերում ենք այն բանասէրների ուշադրութիւնը, որոնք հնարաւորութիւն ունեն օգտուելու եւրոպական հարուստ գրադարանների նիւթերից: Ի նկատի ունենալով վերոյիշեալ նոր ենթադրութիւնը, որ հիմնուած է հայկական տեղեկութիւնների վրայ, հարկաւոր է, իմ կարծիքով, նորից քննութեան առնել յունաց մատենագրութեան տուեալները, որոնց մէջ կարող են թերեւս գտնուել անուշադիր թողնուած նոր վկայութիւններ կամ որոշ ակնարկներ, նպաստաւոր այս խնդրի վերջնական լուծմանը:

Երեւան:

ՊՐՈՓ. Յ. ՄԱՆԱՆԴԻԱՆ

(Շարունակելի:)

UN PROCÉDÉ HAGIOGRAPHIQUE

C'est un procédé très ordinaire chez les hagiographes du moyen âge de présenter la persécution que les chrétiens ont à subir, sous les couleurs les plus sombres.

Le bollandiste H. Delehaye dans "Les légendes hagiographiques", Bruxelles 1905, p. 105, relève les traits principaux qui caractérisent généralement la description d'une persécution.

"Le tableau est poussé au noir, l'empereur ou le juge y apparaissent presque toujours comme des monstres à face humaine, altérés de sang, n'ayant d'autre souci que la destruction de la nouvelle religion, et cela par toute la terre,,.

C'est bien ainsi qu'Elisée au Ve siècle met en scène le roi des Perses, Iazkert II [438 — 457] dans son "Histoire de Vardan et la guerre des Arméniens,,. Mais ce qui est plus intéressant, c'est de voir que Thomas Ardzrouni au Xe siècle, un des plus importants parmi les historiens arméniens, trace le portrait du khalife Oja'far Motewakkel [847 — 861] en copiant tout simplement l'historien Elisée. Les quelques variantes qu'on peut relever dans la seconde rédaction ne sont que des amplifications de la source.

Nous collationnons les deux passages sans autre commentaire.

Elisée, Histoire de Vardan et la guerre des Arméniens, éd. Venise, 1893, p. 12—13.

Thomas Ardzrouni, Histoire des Ardzrounis, éd. Constantinople, 1852, p. 118.

Եւ սկսաւ [Յազկերտ] եղջիւր ածել անօրէնուութեամբ, եւ գողալով հող հանէր ընդ չորս կողմանս երկրի. եւ թշնամի եւ հակառակորդ երեւեցուցանէր իւր զհաւատացեալքս ի Քրիստոս, եւ նեղեալ տաղնապէր անխաղաղաբէր կենար:

Այլ ոմն Զափր խրոստեւ ամբարհաւած եւ սկսաւ եղջիւր ածել անօրէնութեամբ, եւ գողալով ոգութեւն ընդ չորս կողմանս երկրի. եւ նեղեալ տաղնապէր զխաղաղաբէր կենար. քանզի կարի սիրելի էր նմա խաղաղութիւն եւ արիւնհեղութիւն. եւ հաւաքալ յանձն իւր տարակուսանք տարուբերէր:

Քանզի յոյժ սիրելի էր նմա խաղաղութիւն, արիւնհեղութիւն. վասն այնորիկ յանձն իւր տարաբերէր իւրոց. եւ կամ ուր վատեթէ յոյ թափեցից զգաւնութիւն թիւնից, կամ զբազմութիւն նետից ի կա-